

Найголовніше в житті — це робота.

Вона приносить щастя

Пам'яті Віктора Івановича Щеглова

ЩЕГЛОВ Д.В.

Від імені всього колективу ДУ «Науково-практичний Центр ендovasкулярної
нейрорентгенохірургії НАМН України», м. Київ

*Conflict of Interest Statement (We declare that we have no conflict of interest).

*Заява про конфлікт інтересів (Ми заявляємо, що у нас немає ніякого конфлікту інтересів).

*Заявление о конфликте интересов (Мы заявляем, что у нас нет никакого конфликта интересов).

*No human/animal subjects policy requirements or funding disclosures.

*Жодний із об'єктів дослідження (людина/тварина) не підпадає під вимоги політики щодо розкриття інформації фінансування.

*Ни один из объектов исследования не подпадает под политику раскрытия информации финансирования.

*Date of submission — 20.09.18

*Дата подачі рукопису — 20.09.18

*Дата подачі рукописи — 20.09.18

*Date of acceptance — 25.09.18

*Дата ухвалення — 25.09.18

*Дата одобрения к печати — 25.09.18

Віктор Іванович Щеглов (26 грудня 1938 р. – 19 вересня 2018 р.) – найвідоміший український ендovasкулярний нейрохірург, ім'я якого знають у світі. Ми, його учні, пам'ятаємо життя та спадщину Віктора Івановича, а його надбання, як батька української ендovasкулярної нейрохірургії та легендарного нейрохірурга, залишаться у вітчизняній історії. Віктор Іванович не був людиною, життя та досягнення якої можна описати в одній статті чи книзі. Піонер у галузі ендovasкулярної оклюзії аневризми та судинних мальформацій, Віктор Іванович був лідером у судинній хірургії головного мозку. Вітчизняна медицина втратила видатного вченого та науковця, талановитого хірурга, чудову людину. Світла пам'ять про Віктора Івановича назавжди залишиться в наших серцях.

DOI 10.26683/2304-9359-2018-3(25)-88-93

«Ендovasкулярна нейрорентгенохірургія — це величезний крок до більш високої культури в самій хірургії. Її розвиток можна порівняти зі злетом космічного корабля: кожну годину, кожен день, кожен тиждень і місяць привносить щось нове, відбуваються відкриття, удосконалюються існуючі методи, а на рахунок — ще одне врятоване людське життя...». Так Віктор Іванович Щеглов говорив про галузь, якій він присвятив життя, а ми, його послідовники, дотримуємося одностайної думки, що він був капітаном цього корабля, який продовжує досягати нових висот. Завдяки його таланту, наполегливості, вірі в себе і невичерпній працездатності ендovasкулярна нейрорентгенохірургія підтвердила своє право на існування, а Україна багато років лідирувала в проведенні складних ендovasкулярних втручань на мозку.

Віктор Іванович ніколи не плив за течією, а радше сам наказував вітру, в який бік хоче повернути життєві вітрила.

Сходження заслуженого лікаря України Віктора Івановича Щеглова до вершин нейрохірургії — інтригуюча повість. Народився він 26 грудня 1938 р. у селі Новогригорівка на Херсонщині. Добре запам'ятав воєнні роки, поранених солдат та запечену кров на бинтах. І з того часу вирішив присвятити своє життя медицині. «Я буду хірургом. І великим...», — так написав він у сьомому класі, відповідаючи на запитання шкільної анкети про майбутню професію. У ті часи потрапити сільському хлопцю до вищого навчального закладу було майже неможливо, оскільки селянам не видавали паспортів. Якимось чином батько Віктора спромігся вирішити цю проблему і відправив юнака до Харкова з умовою стати військовим, бо вважав, що в Радянському Союзі лише військові можуть бути «одягнути-

ми та ситими». Однак Віктор сам обрав свій шлях, успішно здавши іспити до Харківського медичного інституту. Родина дізналася про це лише через рік.

Юнакові було не просто пристосуватися до великого міста. Бажаючи не відставати від оточуючих, він самовіддано навчався, долучився до світу мистецтва, протягом двох років вчився в консерваторії, досяг успіху в спорті, займаючись боксом, одночасно працював у хірургічному гуртку, який вів доцент кафедри хірургії О.О. Шалімов. Йому пощастило бути учнем видатних учених — професорів Д.Е. Альперна, А.М. Утевського. Він був вражений доброзичливістю відомого анатома професора Р.Д. Синельникова. Віктор Іванович навіть отримав стипендію, яку професор платив з особистих заощаджень, був частим гостем в його домі.

Після закінчення інституту Віктор працював лікарем у дільничній лікарні у Сумській області. Результати роботи привернули увагу до талановитого юнака і йому запропонували працювати в хірургічному відділенні Сумської обласної лікарні. Коли Віктор Іванович на зламі шістдесятих, мріючи стати нейрохірургом, приїхав штурмувати «столичне небо», в його активі нараховувалося понад 700 різноманітних складних операцій. Він з особливою пристрастю і самовіддачею вбирав досвід та уроки наставників — метрів Київського інституту нейрохірургії Андрія Петровича Ромоданова, Юрія Панасовича Зозулі, Георгія Опанасовича Педаченка, Марка Карловича Бротмана, Бориса Абрамовича Пельца, Юрія Степановича Бродського, Бориса Степановича Хомінського, опановуючи тонкощі нейрохірургічного мистецтва.

Після відрядження до Москви для освоєн-

ня нового напрямку Віктор Іванович зрозумів, що ендovasкулярна нейрорентгенохірургія має велику перспективу. Коли він це усвідо-

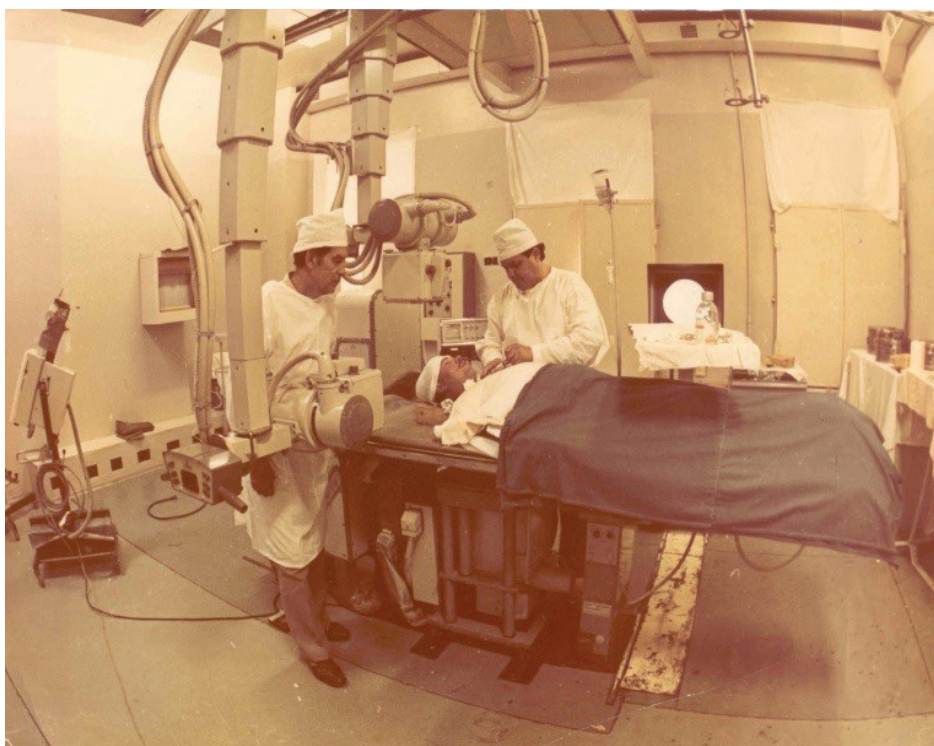
Одна з перших операцій, 1975 р.

мив, то в кабінеті академіка А.П. Ромоданова із запалом вигукнув: «Я буду займатися ендovasкулярною нейрорентгенохірургією!». По-

чувши це, Андрій Петрович відповів: «Я рідко помиляюся в людях. Я знав, що ти зрозумієш новий напрям, бо ти маєш допитливий розум і досить нестандартний характер». Віктор Іванович попросив: «Нікого не ставити мені в керівники. Я буду звертатися безпосередньо до вас». Тоді А.П. Ромоданов запитав: «А ти зможеш нікого не допустити до ендovasкулярної нейрорентгенохірургії протягом 10 років?». «Тих, хто буде лише вказувати пальцем — ніколи!» — була відповідь Віктора Івановича.

Вперше ендovasкулярну операцію на судинах головного мозку Віктор Іванович виконав 27 листопада 1974 р. Це була реконструктивна операція на каротидно-кавернозному співусті, яка ознаменувала початок ери «балонів Щеглова», реконструктивних операцій зі збереженням прохідності судини.

Одним із перших пацієнтів був Іван Холій, який добре запам'ятав 29 листопада 1974 р. Пацієнта направили з Чернігівської обласної лікарні. Йому сказали, що врятувати можуть лише в Київському інституті нейрохірургії. Головне — потрапити до Щеглова. Вдячний пацієнт згадував першу зустріч з Віктором Івановичем, коли той прийшов у палату, кременний, із щирою посмішкою в очах, і впевнено сказав: «Я вилікую Вас, але потрібна Ваша згода на операцію новим способом. Без засто-

Під час операції. 1970-ті роки. В.І. Щеглов (праворуч) та Г.С. Даніленко (ліворуч)

сування скальпеля і трепанації черепа, за допомогою ось такого катетера». І показав дробинку, а на кінці — малюсінський балончик. Це спогад очевидця тих подій, які назавжди ввійдуть в історію вітчизняної і світової нейрохірургії.

Відтоді Віктор Щеглов — єдиний в Україні, а з січня 1997 р. — Державна Установа «Науково-практичний Центр ендovasкулярної нейроентгенохірургії НАМН України» під його керівництвом, вперше у світі почала проводити планові реконструктивні операції при таких найпоширеніших судинних патологіях, як мішкоподібні аневризми судин головного мозку, артеріовенозні мальформації, каротидно-кавернозні та артеріосинусні співустя.

«Судинна патологія мозку — це не злоякісні новоутворення мозку, після лікування людина повинна жити стільки, скільки їй відміряно, зі збереженням звичайної працездатності. Такі хворі потребують термінової операції, оскільки в будь-який момент може статися невилправне», — говорив Віктор Іванович. І він був серед перших, хто поставив собі за мету ліквідувати звичну для радянської людини чергу на операцію.

Початок 80-х рр., у роздумах

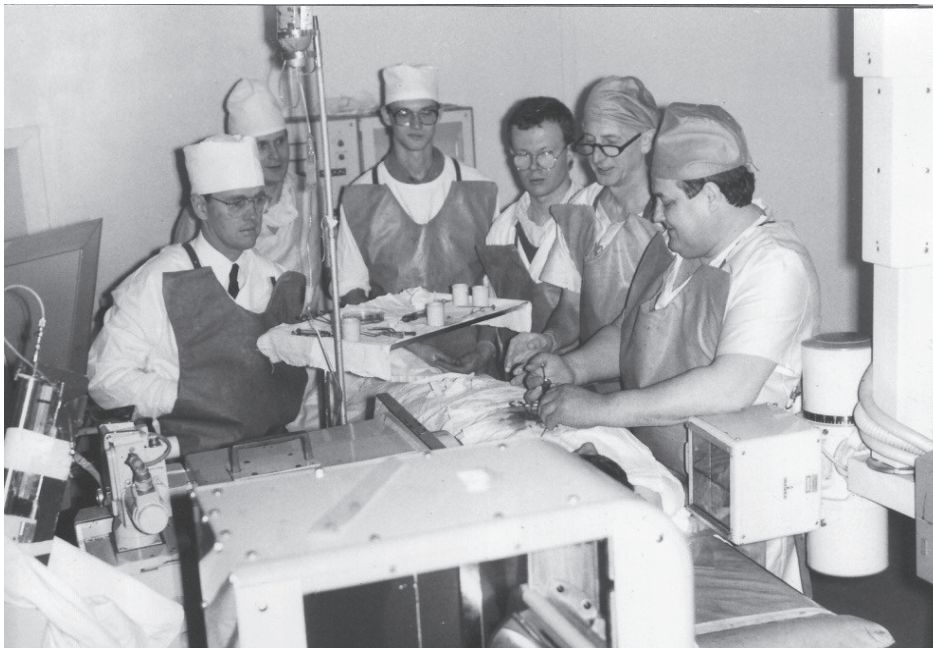
Досягнувши поставленої мети, команда професора Щеглова довела всьому світу: ендovasкулярна нейроентгенохірургія має право на існування, вона якісно змінила погляд на проблему мозкового інсульту, епілепсії, артеріовенозних мальформацій, мішкоподібних аневризм, злоякісних новоутворень головного мозку і дала пацієнтам реальний шанс на продовження нормального життя.

«Для того щоб щось зробити, необхідно віддати частину свого життя, — казав Віктор Іванович. — На той момент у мене не було іншого виходу, я чітко розумів, що я єдиний можу розвинути цей напрям нейрохірургії, це шанс для мене як лікаря, хірурга, людини — піднятися на немислимі висоти, що надавало сили. Я хотів бути першим, і я ним став».

Коли Віктор Іванович Щеглов провів 525 успішних ендovasкулярних операцій на судинах головного мозку, провідні клініки світу лише почали це робити, зокрема Японія провела лише 1 операцію з виключення аневризми середньої мозкової артерії з ускладненнями.

Загалом Віктор Щеглов виконав 10 тис. внутрішньосудинних операцій на головному та спинному мозку. До Щеглова у Київ приїздили вчитися сотні зарубіжних нейрохірургів. Тут побували такі генії, як Н. Pia, G. Zoimer, В. Huk W. (Німеччина), D-P. Spelman, В. Meta, Н. Noyta, Н. Schmidek, (США), D. First (Великобританія), С. Drake, А. Fox (Канада), J. Moret (Франція), Т. Akira (Японія). Вони тижнями сиділи в операційних Центру і спостерігали за атравматичними високоефективними прицільними і найбільш фізіологічними ендovasкулярними втручаннями.

В.І. Щеглов наполегливо йшов до мети. У медицині бути новатором дуже складно. Часто у «високих кабінетах» йому казали: «Ти що, розумніший за всіх, тобі що, більш за всіх потрібно?..». Однак Щеглова було важко збити з обраного шляху. Безкомпромісний, дуже вимогливий до медичного персоналу, нетерплячий до безвідповідальності і лінощів. Найвищий рахунок Віктор Іванович пред'являв собі. З невимовним сумом згадував усіх жінок, чоловіків та дітей, яких не зміг врятувати... Чуйний до людей, з бажанням творити добро. Доброта його наповнювалася незвичайною силою. Він був справжнім борцем. Працюва-

Під час проведення операції. 1986 р. На задньому плані А.Г. Луговський та А.І. Гончаров, а також зарубіжні гості. В.І. Щеглов праворуч

ти він завжди хотів самостійно і вільно, «щоб бюрократи не заважали!».

Віктор Іванович є автором понад 200 публікацій наукового та практичного характеру, 27 авторських свідоцтв та патентів, а також співавтором 9 монографій. Він читав лекції у Гарвардському університеті (Бостон, США), клініках Джона Гопкінса (Балтимор, США), Генрі Форда (Детройт, США), університетських клініках Німеччини, Швейцарії, Канади, Польщі та інших країн. Його неодноразово

нагороджували вітчизняними та зарубіжними медалями і відзнаками.

Рада директорів Бібліографічного Інституту (США) у 1998 р. згадала Віктора Івановича Щеглова у збірнику «П'ятсот видатних лідерів», чий професійні досягнення у суспільстві є надбанням ХХ ст.

Вітчизняна медицина втратила видатного вченого та науковця, талановитого хірурга, чудову людину. Світла пам'ять про Віктора Івановича назавжди залишиться в наших серцях.

*З великою пошаною та повагою,
з найкращими спогадами та сумом*

*колектив ДУ «Науково-практичний Центр ендovasкулярної
нейрорентгенохірургії НАМН України»
Громадська організація
«Всеукраїнська асоціація ендovasкулярної нейрорентгенохірургії»*

САМОЕ ГЛАВНОЕ В ЖИЗНИ — ЭТО РАБОТА. ОНА ПРИНОСИТ СЧАСТЬЕ. ПАМЯТИ ВИКТОРА ИВАНОВИЧА ЩЕГЛОВА

Д.В. ЩЕГЛОВ

От имени коллектива ГУ «Научно-практический Центр эндоваскулярной нейрорентгенохирургии НАМН Украины», г. Киев

Виктор Иванович Щеглов (26 декабря 1938 — 19 сентября 2018) известный украинский эндоваскулярный нейрохирург, имя которого знают во всем мире. Мы, его ученики, помним жизнь и наследие Виктора Ивановича, а его достижения, как отца украинской эндоваскулярной нейрохирургии и легендарного нейрохирурга, останутся на страницах отечественной истории. Виктор Иванович не был человеком, жизнь и достижения которой можно уместить в одной статье или книге, а скорее они спрятаны в целом поколении, в каждой современной украинской эндоваскулярной операционной. Пионер в области эндоваскулярной окклюзии аневризм и сосудистых мальформаций, Виктор Иванович был лидером во всей области сосудистой хирургии головного мозга. Виктор Иванович является автором более 200 публикаций научного и практического характера, 27 авторских свидетельств и патентов, а также соавтором 9 монографий. Он читал лекции в Гарвардском университете (Бостон, США), клиниках Джона Хопкинса (Балтимор, США), Генри Форда (Детройт, США), университетских клиниках Германии, Швейцарии, Канады, Польши и других стран. Отечественная медицина потеряла выдающегося ученого, профессионального хирурга, замечательного человека. Светлая память о Викторе Ивановиче навсегда останется в наших сердцах.

THE MAIN THING IN LIFE — IT'S A WORK. IT BRINGS A HAPPINESS. IN MEMORIAM OF VIKTOR IVANOVICH SHCHEHLOV

D.V. SHCHEHLOV

On behalf of the whole team of SO «Scientific-Practical Center for Endovascular Neuroradiology of the NAMS of Ukraine», Kyiv

Victor Ivanovich Shcheglov (December 26, 1938 — September 19, 2018) is the most famous Ukrainian endovascular neurosurgeon, who was known all over the world. We, his students, remember the life and legacy of Victor Ivanovich, and his achievements, as the father of Ukrainian endovascular neurosurgery and the legendary neurosurgeon, will remain on pages of national history. Viktor Ivanovich was not a man whose life and achievements can be placed in one article or book, but rather they are hidden in the whole generation, in every modern Ukrainian endovascular operating room. A pioneer in the field of cerebral aneurysm and vascular malformation occlusion, Victor Ivanovich was a leader of the whole vascular surgery of the human brain. Victor Ivanovich is the author of more than 200 publications with scientific and practical direction, 27 patents, and 9 monographs. He lectured at Harvard University (Boston, USA), John Hopkins Clinics (Baltimore, USA), Henry Ford (Detroit, USA), University Clinics of Germany, Switzerland, Canada, Poland and other countries. Ukrainian medicine has lost an outstanding scientist, a talented surgeon, and a wonderful person. The shining memory of Victor Ivanovich will remain in our hearts forever.